

ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΟΥΓΚΑΣ

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα και άπάντησις.

Όταν το θέμα παρουσιασθή δλόκληρον σε μία φωνή μία άλλη φωνή κάνει μιὰ μίμησι τοῦ θέματος. Ἡ μίμησις αὐτὴ λέγεται Ἐπάντησις.

Ἐάν τὸ θέμα δὲ ὑπάρχει μετατροπία καὶ ἔχει ὡς τονικὴ τὴν πρώτη βαθμίδα τοῦ τόνου ποῦ εἶναι γραμμένη ἡ Φούγκα, ἡ ἀπάντησις γίνεται στὴν πέμπτη βαθμίδα τοῦ κυρίου τόνου τοῦ θέματος. Ἀντίθετα ὅταν τὸ θέμα ἀρχίζει μὲ τὴν πέμπτη βαθμίδα, ἡ ἀπάντησις θὰ γίνῃ στὴν τονικὴ.

Σχεδιάγραμμα μιᾶς τετραφώνης τονικῆς φούγκας σὲ Μι μείζ. 1ον Ἐκθεσις τοῦ θέματος σὲ Μι μείζ. 2ον Ἀπάντησις σὲ Σι μείζ. 3ον Ἀνάπτυξις προτοιμάζουσα τὸν τόνον τοῦ σχετικοῦ ἐλάσσονος. 4ον θέμα στὸν τόνον τοῦ Ντὸ δισσ. ἐλάσσων, ἀπάντησις σὲ Σὸλ δισσ. ἔλασ. 5ον Ἀνάπτυξις προτοιμάζουσα τὴν ὑποδοσπούουσα, 6ον θέμα εἰς τὸ Λὰ μείζ. 7ον θέμα στὸ Σὸλ δισσ. ἔλασ. 8ον Ἀνάπτυξις προτοιμάζουσα τὴν ἀνάπαυσις εἰς τὴν δεσπόουσαν Σι μείζ. μὲ πεντάλ Ἰσοκράτην καὶ τέλος τὰ διάφορα στρέττα.

Αἱ ἀλλαγαὶ ποῦ γίνονται πολλές φορές εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ θέματος καλοῦνται στὴ Φ. Μεταβολαὶ (mutations). Τὸ ἀνωτέρω σχεδιάγραμμα μᾶς δείχνει πὼς ἡ Φ. ἐξελλοσετα πάντοτε στὸ στενὸ κύκλον τῶν συγγενῶν τόνων, (συγγενεῖς τόνοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι πολλές φορές γίνονται μὲ τὴν προσθήκην ἢ ἀφαίρεσιν μιᾶς ἀλλοιώσεως). Ὁ στενὸς αὐτὸς περιορισμὸς κάνει τὴ Φ. νὰ ἔχη μιὰ τονικὴ Ἐνότητα. Τί γίνεται ὅμως ὅταν τὸ θέμα μεταφέρεται στὸν τόνον τῆς δεσπόουσης; Ἡ ἀπάντησις μεταφερομένη συμμετρικὰ θὰ μεταφερθῇ εἰς τὴ δεσπόουσα τῆς δεσποουούσης, καὶ ὁ κύκλος τῶν συγγενῶν τόνων θὰ διακοπῇ καὶ ἡ ἐνότης θὰ διασπασθῇ, λοιπὸν πρέπει νὰ κάνουμε μιὰ μεταβολὴ εἰς τὴν ἀπάντησιν.

Όταν τὸ θέμα δὲν παρουσιάζει καμία μεταβολὴ καὶ μετατροπία, ἡ ἀπάντησις γίνεται κανονικὰ καὶ ἡ Φ. ὀνομάζεται Πραγματικὴ.

•ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ•

Όταν τὸ θέμα μᾶς δίνει μιὰ ἢ περισσότερες μεταβολές στὴν ἀπάντησιν, τότε ἡ Φ. ὀνομάζεται Φούγκα τοῦ τόνου. Στὶς μεταβολές ποῦ γίνονται ἡ τρίτη μένει πάντοτε ἀμετάβλητος.

Ἡ πρώτη ἐργασία ποῦ θὰ κάνει ὁ μαθητὴς γιὰ νὰ γράψῃ μιὰ Φ. εἶναι νὰ ἀναλύσῃ τὸ θέμα. Ἡ ἀνάλυσις αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεται ταυτόχρονα μὲ τὴν ἀπάντησιν ποῦ θὰ κάνει, γιὰτι πολλές φορές εἶναι δύσκολο νὰ εἰρῆν σὲ ποῖο σημεῖο ἀρχίζει, ἢ τελειώνει μιὰ Μεταβολή.

Ἄν πολλές λύσεις εἶναι δυνατές, πρέπει νὰ διαλέξῃ ἐκεῖνον ποῦ θὰ ἔχει περισσότερη μουσικότητα, γιὰτι ἡ Φ. δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἔξωρος μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς ἀλλὰ προπάντων Μουσικὴ.

Πολλές φορές λοιπὸν πρέπει νὰ θυσιασοῦμε τὴν ἀπάντησιν, καὶ ἡ Φ. τοῦ τόνου νὰ παρουσιασθῇ χάριν τῆς μουσικότητος σὲ πραγματικὴ (παράδειγμα Α')

Υπάρχει ἕνα μέσον ἐλέγχου ποῦ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ ὅταν ἔχουμε ἀμφιβολία, εἶναι ὁ φυσικὸς κανὼν τοῦ θέματος καὶ τῆς ἀπάντησεως ποῦ παρουσιάζει σὲ πολλά θέματα Φ. καὶ ποῦ τὸν μεταχειρίζομεθα στὸ Στρέττο μὲ τὴν ὀνομασίαν Πραγματικὸ στρέττο. (Συνεχίζεται)